УДК *657.1:338.12*
JEL Code *Q01, M41, Q56, C3*

О.Г. СОКІЛ*
(Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного, м. Мелітополь, Україна)

Обліково-аналітичне забезпечення управління витратами та доданою вартістю: шлях до забезпечення сталого розвитку

Сучасні тенденції зміни фінансової та нефінансової звітності призводять до більшого взаємозв'язку і перетину методів і засобів бухгалтерського обліку, що, в свою чергу, активує аналітичну складову. Це в кінцевому підсумку призводить до організації системи бухгалтерського та аналітичного забезпечення сталого розвитку. Мета статті – підтвердити наукову і практичну гіпотезу про теоретичну та методологічну здатність Інституту бухгалтерського обліку вирішити проблему інформаційного забезпечення реалізації глобальної і національної політики сталого розвитку. Мета дослідження була досягнута шляхом обліково-аналітичного забезпечення та математичного аналізу квадратичної кореляційно-регресійної залежності доданої вартості підприємств від величини соціальних і екологічних витрат. Результати першого математичного аналізу вказують на обернену U-подібну криву та наступну тенденцію: по-перше, незначне збільшення соціальних витрат спочатку призводить до швидкого збільшення доданої вартості підприємств (темпи зростання доданої вартості перевищують соціальні витрати), по-друге, настає момент, коли накопичені соціальні витрати починають сповільнювати темпи зростання доданої вартості підприємств. Другий аналіз свідчить про U-подібної квадратичної залежності доданої вартості від екологічних витрат підприємств. Аналізуючи дані коефіцієнта кореляції мікро- і малих підприємств, можна зробити висновок, що додана вартість в значній мірі залежить від екологічних витрат. Менша залежність прослідковується у середніх і великих підприємствах, але також є достатньою. Проведений аналіз свідчить, що соціальні / екологічні витрати в різному ступені призводять до збільшення доданої вартості підприємства. У той же час, формування інтегрованої звітності знижує ризики втрати вартості підприємства. Нарешті, звітність як метод бухгалтерського обліку є інструментом сталого розвитку. Інтегрована звітність повинна формуватися і оприлюднюватися не тільки великими підприємствами, але і середніми та малими. Це в кінцевому підсумку сприятиме сталому розвитку регіону, промисловості, країни.

Ключові слова: *інтегрована звітність, соціальні / екологічні витрати, додана вартість підприємства, квадратичний кореляційний і регресійний аналіз, сталий розвиток.*

DOI https://doi.org/10.33146/2307-9878-2020-1(87)-59-68

O.H. SOKIL
(Dmytro Motornyi Tavria State Agrotechnological University, Melitopol, Ukraine)

Accounting and Analytical Support for Cost and Value Added Management: The Way to Sustainable Development

Current trends of financial and non-financial reporting development lead to greater interconnection and intersection of accounting methods and means, which in turn will activate the analytical component. This ultimately leads to the organization of accounting and analytical support system for sustainable development. The purpose of the article is to confirm the scientific and practical hypothesis about theoretical and methodological ability of the Accounting Institute to solve the problem of information support for the implementation of the global (and national) sustainable development policy. This goal was achieved by accounting/analytical support and mathematical analysis of the quadratic correlation and regression dependence of the added value of enterprises on the size of social and environmental costs. First math analysis results indicate a reverse U-shaped curve, and indicates the following trend:

* **Сокіл Олег Григорійович**, завідувач кафедри обліку і оподаткування Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного (м. Мелітополь), доктор економічних наук, доцент.

firstly, insignificant increase social expenditures at the beginning lead to a rapid increase in the added value of enterprises (the growth rate of added value is larger than social expenditures), secondly, the moment comes, the accumulated social expenditures begin slow down the growth rate of value added of enterprises. Second analysis gives evidence of a U-shaped quadratic dependence of value added on environmental costs of enterprises. Analyzing the data of the correlation coefficient of micro and small enterprises, we can conclude that value added is significantly dependent on environmental costs. Less dependence can be seen in medium and large enterprises, but also sufficient. The analysis showed that social / environmental costs lead to an increase in the added value of the enterprise to varying degrees. At the same time, the integrated reporting formation mitigates the risks of enterprise value loss. Finally, the accounting method (reporting) is a tool for sustainable development. Integrated reporting should be formed and issued not only by larger enterprises, but also by medium and small companies. This ultimately leads to the sustainable development of the region, industry, country, etc.

Keywords: *integrated reporting, social/environmental costs, firm value added, quadratic correlation and regression analysis, sustainable development.*

Постановка проблеми. Сьогодні жваве обговорення отримали питання пов'язані із сталим розвитком усіх без виключення напрямків діяльності людства. Світ прийшов до висновку, що так далі не може продовжуватись, – потрібно зупинити безконтрольно-зневажливе використання ресурсів та позбавлення майбутніх поколінь можливості перебувати у відповідному соціальному та екологічному середовищі. Отже, одним із найефективніших засобів досягнення певного результату є принцип контролю. Контроль базується на даних про результати діяльності, тобто на основі методу бухгалтерського обліку – звітності.

Теперішні тренди зміни фінансової і нефінансової звітності ведуть до більшого взаємозв'язку та перетинання методів і засобів обліку, які в свою чергу активізують аналітичну складову. Це в решті-решт призводить до організації системи обліково-аналітичного забезпечення сталого розвитку, яка являє собою упорядковану, самостійну, повністю або частково децентралізовану, відповідну цілям управління систему спостереження, збору, ідентифікації, реєстрації, узагальнення, обробки, контролю і аналізу економічної, соціальної та екологічної інформації, заснованої на перевагах сучасних потреб для розроблення, обґрунтування й ухвалення управлінських рішень сталого розвитку сільськогосподарських підприємств [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теперішні дослідження у сфері контролю, обліку та звітності про сталий розвиток знаходять своє відображення у різних галузях економіки та інтересів іноземних дослідників [2; 3; 4]. Ці дослідження охоплюють взаємозв'язок видів капіталу в інтегрованій звітності [5], аналіз оберненої та прямої залежностей фінансової стабільності та сталого розвитку [6]. Сьогодні аналітика бухгалтерської звітності переходить на інший етап, що продукує виникнення нового методу в обліку прогнозування, що також може пояснюватись бюджетуванням та розширенням функцій бухгалтерського обліку у перспективних дослідженнях і передбаченні майбутнього господарювання підприємства [7]. І відповідно, дослідження призводять до виникнення нових висновків та подальшого спонукання до вивчення та розширення сучасного методу бухгалтерського обліку – звітності. За сучасних умов та змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [8] звітність про управління є прототипом інтегрованої звітності або звітності про сталий розвиток, що містить не тільки сухий виклад фактичних даних а також перспективи та ризики, що можуть виникнути перед підприємством за теперішніх умов його господарювання. Отже, похідною звітності як бухгалтерського методу є звичайне прогнозування. Міжнародний комітет з інтегрованої звітності дає визначення ігнорованої звітності: «це світ, в якому інтегроване мислення впроваджується в основну практику в державному і приватному секторах, чому сприяє інтегрована звітність (IR) в якості норми корпоративної звітності. Цикл інтегрованого мислення і звітності, що приводить до ефективного і продуктивного розподілу капіталу, буде діяти в якості рушійної сили для досягнення стабільності і стійкості [9].

Перспектива зміни методів обліку, а інколи і постфактум підтвердження вже трансформованих методів призводить до перегляду методології сучасного бухгалтерського обліку [10; 11]. Дані зміни відбуваються під тиском трансформаційних процесів сталого розвитку. Відстеження дій щодо забезпечення стійкості, а також їх оцінка і поширення, вимагають розгортання показників стійкості. Таким чином, підвищення інтересу до показників сталого розвитку спостерігається протягом як мінімум двох десятиліть.

Особливу популярність та визнання отримала нова хвиля вивчення екологічного обліку та обліку сталого розвитку [12; 13] Виникли цілі наукові школи у різних країнах світу, що мають власні напрямки науково-практичних досліджень.

Українська наукова школа обліку сталого розвитку тільки починає розвиватися на базі фундаментальних досліджень В.М. Жука про інституціональну теорію бухгалтерського обліку [14; 15] та розвиток інтегрованої звітності в Україні [16; 17], С.Ф. Легенчука про варіанти удосконалення методології бухгалтерського обліку [18], А.С. Крутової, О.О. Нестеренко про переваги інтегрованої звітності та перспективи її імплементації в Україні [19], М.М. Шигун про зміни в

бухгалтерському обліку під впливом сталого розвитку [20].

У цій статті також буде досліджено звітність як основний метод бухгалтерського обліку, але попри насичену та незчисленну кількість вже проведених досліджень даний метод завжди оновлюється та удосконалюється. Звітність звісно дає інформацію для аналізу та майбутнього прогнозування або планування, останнє ж все більше набирає актуальності в Україні. Зараз це стосується великих і середніх підприємств, які обов'язково повинні формувати та оприлюднювати звітність про управління (інтегровану звітність). З іншого боку, саме екологічні і соціальні витрати є основними у забезпеченні сталого розвитку та дають базу для формування звітності про сталий розвиток, інтегровану звітність тощо.

Взаємозв'язок між корпоративною соціальною відповідальністю (КСВ) і корпоративними фінансовими показниками (КФП) досліджувався емпірично протягом десятиліть [21]. Перші емпіричні дослідження доводять квадратичний зв'язок між КСВ і КФП [6; 22]. На сьогоднішній день цей позитивний ефект залишається на агрегованому рівні, так як дослідження не дають відповіді на питання, для яких видів діяльності в сфері КСВ інтегрована звітність може пом'якшити значення доданої вартості чи цінності підприємства. Таким чином, інтегрована звітність покликана інтерпретувати не фінансові показники, які є ключовими для акціонерів. Крім того, дослідженя Л. Мервельскемпера, Д. Штрейта [23] та К. Нубера та ін. [22] направлені на те як застосувати альтернативні заходи КСВ, вивчаючи відносини між КСВ та КФП. Дані дослідження спрямоване на те, щоб відповісти, чи є витрати на КСВ інформацію, яка допомагає інвесторам більш точно оцінити цінність або додану вартість підприємства при факторних витратах.

Сьогодні існує два наукових напрямки щодо оцінки показників цінності підприємств:

1. Школа, що ставить за головне створення цінностей (вигід, прибутку).

2. Школа, що ставить за головне контроль витрат.

Школа, що ставить за головне контроль витрат, визначає негативний взаємозв'язок між КСВ та вартістю підприємства, оскільки діяльність КСВ являє собою тільки відтік грошових коштів [21]. Таким чином, участь в КСВ не відповідає інтересам акціонерів і ставить підприємства в невигідне становище [23]. Незважаючи на те, що витрати на КСВ є вартісним сигналом для інвесторів, оскільки вони мають прямий негативний фінансовий вплив, вони можуть сигналізувати про достовірність соціальної відповідальності підприємства.

Школа, що ставить за головне створення цінностей, визначає позитивний зв'язок між витратами на КСВ і вартістю підприємства, оскільки діяльність з КСВ може створювати конкурентні переваги. Ці конкурентні переваги, такі як поліпшення відносин із зацікавленими сторонами, поліпшення репутації бренду або продуктивності праці співробітників, можуть сприяти створенню акціонерної вартості і відповідно доданої вартості.

Таким чином, у літературі почали з'являтися дослідження криволінійних, конкретно квадратичних, відносин як для екологічного, так і для соціального аспектів КСВ і КФП [22]. Зіставлення може бути U-подібним (тобто, ефект «занадто мало позитивного») або інвертованим U-подібним (тобто, ефект «занадто багато позитивного») [6]. Ці дві теоретичні основи охоплюють як позитивні, так і негативні відносини між КСВ і КФП. У той час як U-подібні відносини припускають, що мінімальний рівень активності КСВ повинен бути перевищений для збільшення КФП, інвертовані U-подібні відносини припускають, що коли перевищений певний пік активності КСВ, позитивний внесок в КФП зменшується [6].

Крім того, потребує дослідження появи позитивного ефекту у зміні вартості підприємства для всіх підприємств, що публікують інтегрований звіт, незалежно від їх суми витрат на КСВ.

Ця стаття робить свій внесок в літературу, об'єднуючи два потоки досліджень, що фокусуються на зв'язку між КСВ та доданою вартістю при факторних витратах підприємств і вплив IR на сталий розвиток. По-перше, в статті розглядається питання про те, чи розглядаються інвесторами екологічні та соціальні витрати як значущі. Замість лінійних відносин пропонується квадратичне відношення. По-друге, стаття розширює літературу, використовуючи витрати на КСВ, які відображають зусилля підприємств у сфері КСВ, а не їх результати КСВ. У цьому контексті, особливо рейтинги КСВ все частіше піддаються критиці за відсутність сумісності. По-третє, наше дослідження дає відповідь на питання про те, чи може IR виконувати свої інформаційні завдання для інвесторів. Таким чином, стаття доповнює науковий доробок по IR, інтерпретуючи витрати на КСВ, які пом'якшуються IR, за винятком того, що вони доводять тільки сукупний позитивний ефект IR ринку на капітал. По-четверте, в порівнянні з попередніми дослідженнями релевантності значень IR, в статті розглядається більш тривалий період часу з 2011 по 2019 рр. і використовується глобальна вибірка за мікро, малими, середніми та великими підприємствами.

Мета статті полягає у підтвердженні наукової і практичної гіпотези про теоретичну та методологічну спроможність Інституту бухгалтерського обліку вирішити проблему інформаційного забезпечення реалізації глобальної і національної політики сталого розвитку.

Методика дослідження. Мета була досягнута шляхом обліково-аналітичного забезпечення та математичного аналізу квадратичної кореляційно-регресійної залежності доданої вартості підприємств від величини соціальних і екологічних витрат.

Виклад основного матеріалу. Методологія дослідження включає наступні етапи (рис. 1):

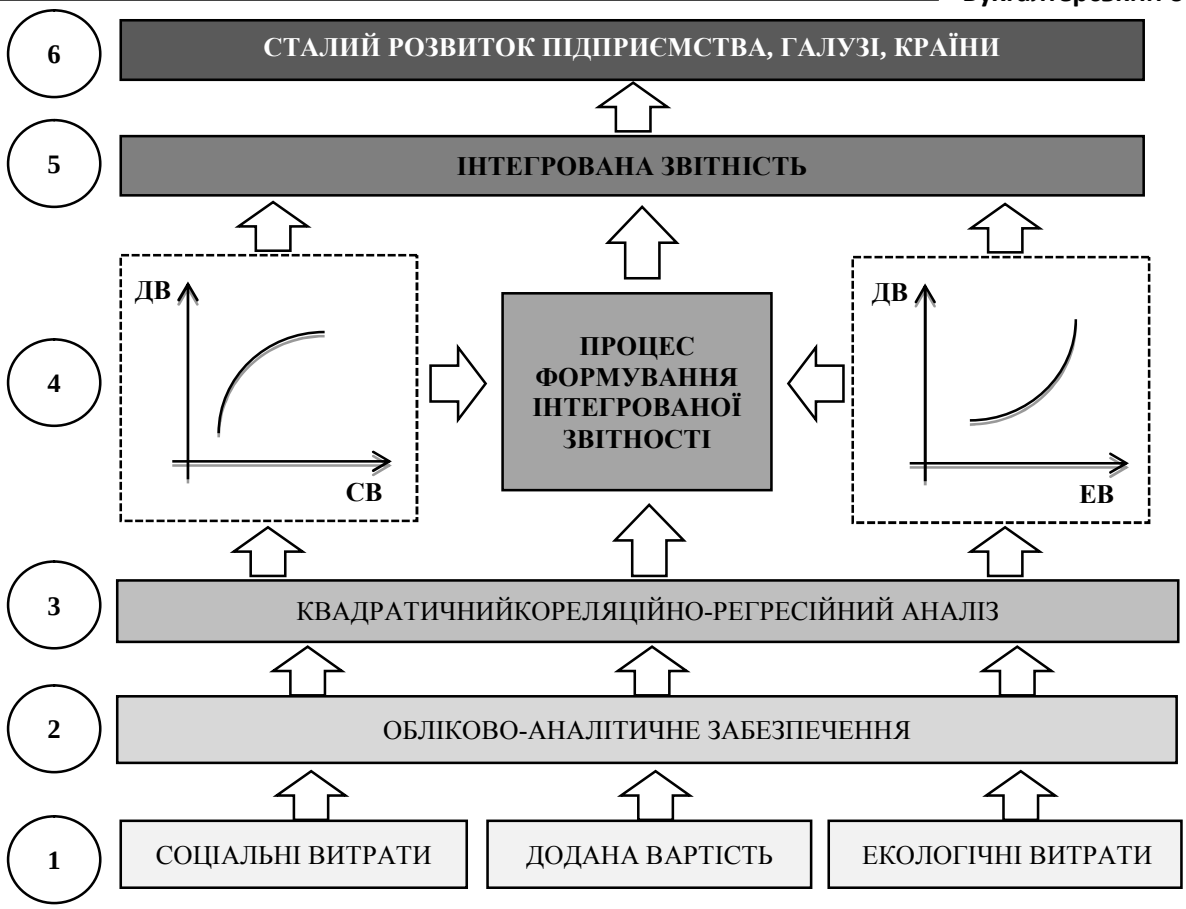

Рис. 1. **Методологія дослідження (ДВ – додана вартість, СВ – соціальні витрати, ЕВ – екологічні витрати)**
Джерело: складено автором.

1) Проведено аналіз та збір даних соціальних, екологічних витрат та доданої вартості сформованої за рахунок цих витрат. При цьому було використані офіційні дані Державної служби статистики України [25] та спеціально підготовлені дані після офіційних звернень та запитів. До соціальних витрат входить не тільки обов'язкові платежі заробітної плати та нарахувань на неї, а також включені премії, бонуси, заохочувані виплати, витрати на підвищення кваліфікації, створення відповідних умов праці, заохочення та відпочинку, тощо. До екологічних витрат входять: капітальні інвестиції та поточні витрати для створення нових та модернізацію існуючих засобів еко-призначення.

2) Застосовано облікові та аналітичні процедури узагальнення та первинної обробки даних. Формування гіпотези дослідження: чи має існує теоретико-методологічна та методична спроможність інституту бухгалтерського обліку вирішувати проблему інформаційного забезпечення реалізації глобальної (та національної) політики сталого розвитку?

3) Проведено аналітичні процедури із застосуванням технічних засобів інформаційного забезпечення MicrosoftExcel, а саме кореляційно-регресійного аналізу з подальшим формуванням квадратичної лінії тренда.

4) Здійснено аналіз результатів кореляційної залежності: прямої та оберненої U-подібної лінії тренда. Сформовано висновки щодо співвідношення соціальних/екологічних витрат до доданої вартості підприємств.

5) Цей етап найбільше притаманний для використання регресійного аналізу на макрорівні (рівні підприємства). Використання звітності як методу бухгалтерського обліку. Відбувається формування похідного методу бухгалтерського обліку – прогнозування майбутньої діяльності у векторі сталого розвитку.

6) Формування остаточного висновку щодо рівня сталого розвитку та його динаміки. Підтвердження теорії про: пряму та обернену залежність доданої вартості підприємств від диференційованого розміру соціальних/екологічних витрат; існування нового методу бухгалтерського обліку прогнозування; необхідність формування звітності про сталий розвиток (інтегровану звітність) для малих підприємств; спроможність інституту бухгалтерського обліку стати засобом досягнення сталого розвитку за допомогою методу прогнозування та інтегрованої звітності.

Після ґрунтовного аналізу досліджень прямої та квадратичної залежності соціальних та екологічних витрат здійснимо спробу аналізу залежності цих витрат до доданої вартості підприємств в України. Ці підприємства поділяються на 4 групи: мікро, малі, середні та великі.

Методологія дослідження (рис. 1) включає в себе процес обліку та аналізу інформації задля формування інтегрованої звітності, що сприятиме формуванню позитивного іміджу та сталого розвитку підприємства. За допомогою квадратичного аналізу соціальних та екологічних витрат по відношенню до доданої вартості підприємства виникає можливість наступного аналізу і формування інтегрованої звітності. Процес формування звітності спонукатиме підприємство переходити на новий щабель своєї діяльності – сталий розвиток.

Сьогодні, згідно закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» [8] тільки великі підприємства повинні формувати інтегровану звітність, а середнім дозволяється формувати цю звітність без нефінансових показників. Тому наша мета за допомогою математичних методів довести необхідність формування інтегрованої звітності у повному обсязі для середніх та малих підприємств. Для цього проведемо **кореляційний аналіз соціальних витрат та доданої вартості підприємств.** Аналіз впливу соціальних витрат на додану вартість підприємств представлено на рис 2.

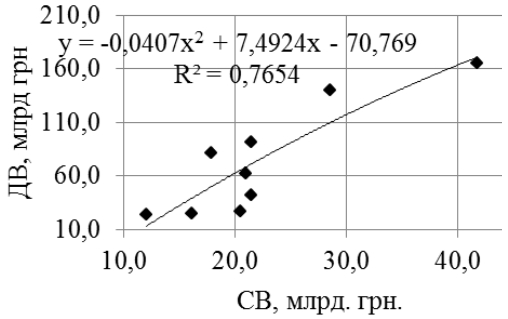

Рис. 2.1. Мікропідприємства

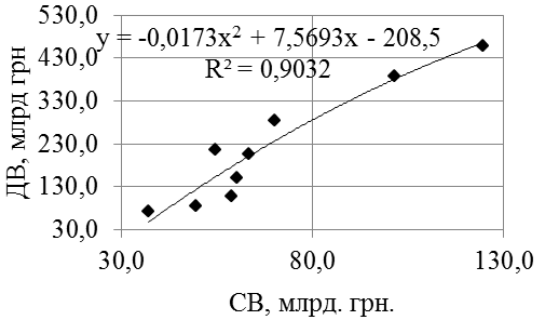

Рис. 2.2. Малі підприємства

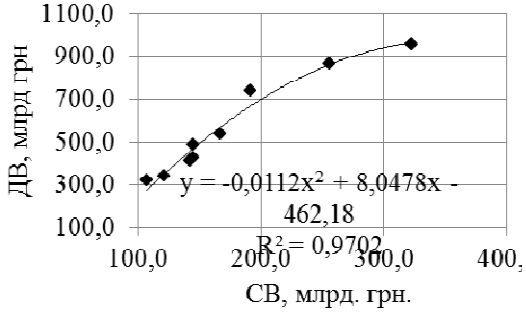

Рис. 2.3. Середні підприємства

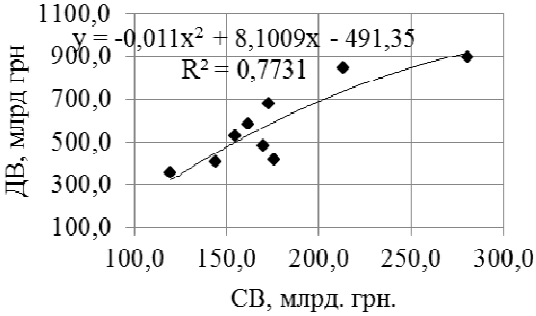

Рис. 2.4. Великі підприємства

Рис. 2. **Обернена U-подібна квадратична залежність доданої вартості від соціальних витрат підприємств (СВ - соціальні витрати, ДВ – додана вартість)**

Джерело: побудовано автором на основі даних [25].

Для аналізу використані дані соціальних витрат та доданої вартості підприємств за різними розмірами за 2011-2019 рр. Варто звернути увагу, що найбільша кореляційна залежність двох показників є у середніх та малих підприємств із коефіцієнтами кореляції 0,9702 та 0,9032 відповідно. Це означає, що існує достатній зв'язок та залежність формування доданої вартості підприємства за рахунок соціальних витрат.

Результати рис. 2 свідчать про обернену U-подібну криву, що вказує на наступну тенденцію: по-перше, незначні соціальні витрати на початку призводять до стрімкого зростання доданої вартості підприємств (темпи зростання доданої вартості більші за соціальні витрати), по-друге наступає момент, коли накопичені соціальні витрати починають уповільнювати наростання темпів збільшення доданої вартості підприємств. Темпи зростання доданої вартості стають меншими ніж на початку формування та здійснення соціальних витрат.

Попередній висновок 1: соціальні витрати необхідно контролювати і підприємствам варто знайти таку їх межу та розмір, що максимізує додану вартість підприємства.

Наступним етапом є **кореляційний аналіз екологічних витрат та доданої вартості підприємств.** Аналіз впливу соціальних витрат на додану вартість підприємств представлено на рис 3.

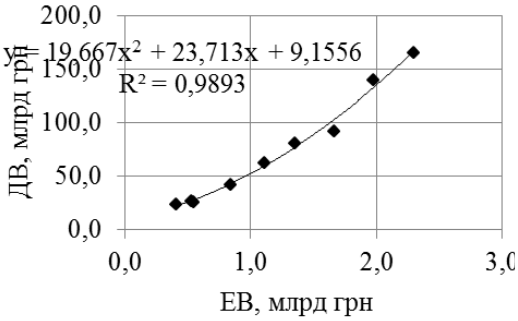

Рис. 3.1. Мікропідприємства

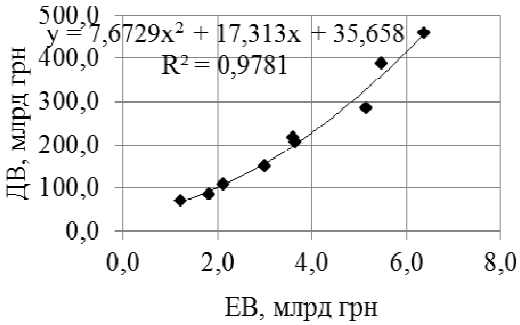

Рис. 3.2. Малі підприємства

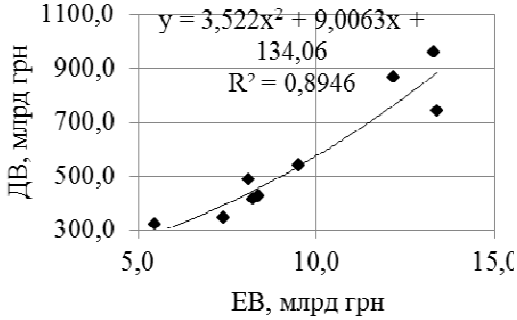

Рис. 3.3. Середні підприємства

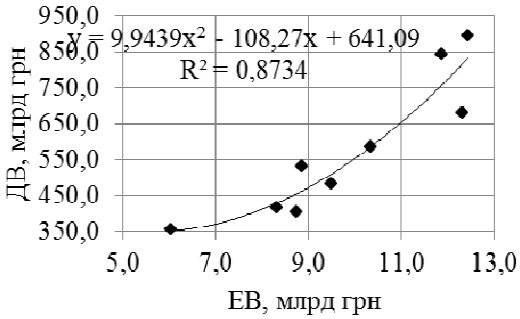

Рис. 3.4. Великі підприємства

Рис. 3. **U-подібна квадратична залежність доданої вартості від екологічних витрат підприємств (ЕВ - екологічні витрати, ДВ – додана вартість)**

Джерело: побудовано автором на основі даних [25].

Аналіз рис. 3 дає свідчення про U-подібну квадратичну залежність доданої вартості від екологічних витрат підприємств. Аналізуючи дані коефіцієнта кореляції мікро і малих підприємств (0,9893 та 0,9781 відповідно) можна зробити висновок про значну залежність доданої вартості від екологічних витрат. Менша залежність прослідковується у середніх і великих підприємствах (0,8946 та 0,8734 відповідно), але є теж достатньою. Лінія тренду має U-подібну форму. Це говорить про те, що на початкових етапах здійснення екологічних витрат відбувається найменше збільшення доданої вартості. Але із накопиченням відповідних витрат та створення відповідних умов та засобів еко-захисту відбувається наростання темпів доданої вартості, і відповідно зміщення позиції сталого розвитку.

Попередній висновок 2: потужний поштовх сталого розвитку можливий із накопиченням відповідної бази еко-засобів. Спостерігається пряма залежність доданої вартості від еко-витрат, особливо на початкових етапах капіталовкладень та поточних еко-витрат.

Фінальним етапом у дослідженні впливу обліково-аналітичного забезпечення на сталий розвиток є **встановлення ролі інтегрованої звітності.**

Публікація інтегрованого звіту може допомогти інвесторам зрозуміти фінансову цінність як екологічних, так і соціальних витрат. Що стосується впливу самого IR, то в статті виявляється значний позитивний зв'язок між публікацією інтегрованого звіту та доданою вартістю підприємства послідовно по всіх моделях.

Після проведених розрахунків (рис. 1 та 2) виявляється значний позитивний зв'язок доданої вартості підприємства за умов взаємодії квадратів агрегованих екологічних і соціальних витрат (у більшості випадків $p<0,05$). Таким чином, це підтверджує, що *розкриття інтегрованого звіту позитивно пом'якшує квадратичний зв'язок між екологічними / соціальними витратами і доданою вартістю підприємства.*

Проте, внесок компанії в її цінність після публікації інтегрованого звіту є вищим тільки для підприємств з низькими або нульовими витратами на охорону навколишнього середовища, а також, які проводять активну екологічну стратегію з великим об'ємом витрат на охорону навколишнього середовища (вертикальна форма інтеграції) (правило U-подібних кривих). У цих випадках IR повинна пояснити інвесторам, чому підприємство інвестує мало/нічого або більшу суму в природоохоронну діяльність. Інвестуючи мало або нічого в природоохоронну діяльність, IR може бути засобом відбілювання репутації. Активні екологічні стратегії підприємства можуть використовувати IR, щоб пояснити, як високі екологічні витрати принесуть користь. Підприємства, які застрягли посередині щодо екологічних витрат, мають менший внесок в додану вартість підприємства при публікації інтегрованого звіту, ніж підприємства, які не публікують звіт. Таким чином, вартість публікації інтегрованого звіту видається поза увагою порівняно з перевагами після розширення витрат на охорону навколишнього середовища (горизонтальна область) (рис. 4).

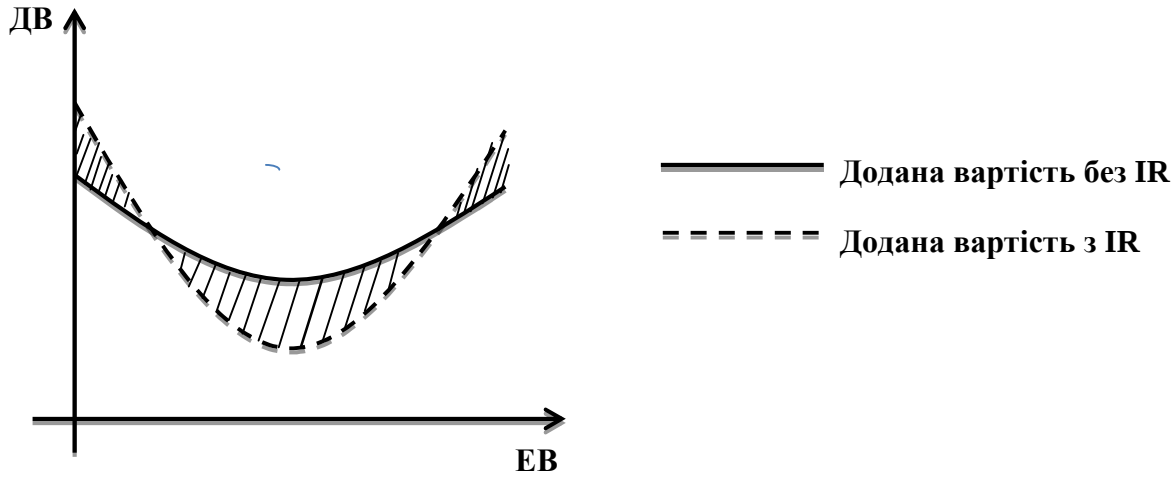

Рис. 4. **Моделювання U-подібної форми сталого розвитку («занадто мало позитивного») з і без пом'якшення з боку IR**

Джерело: побудовано автором.

Для квадратичних соціальних витрат результати показують, що сукупні соціальні витрати пом'якшують інтегрованою звітністю (0,009<p <0,10). Таким чином, розкриття інтегрованого звіту позитивно пом'якшує квадратичний зв'язок між соціальними витратами і доданою вартістю підприємства. На рис. 5 показано зв'язок між агрегованими соціальними витратами і вартістю підприємства з і без пом'якшення за допомогою IR. Існує значна помірність через IR і виключно значний позитивний внесок доданої вартості підприємства для всіх підприємств, що публікують інтегрований звіт, адже зворотна U-подібна крива паралельно зміщена вгору.

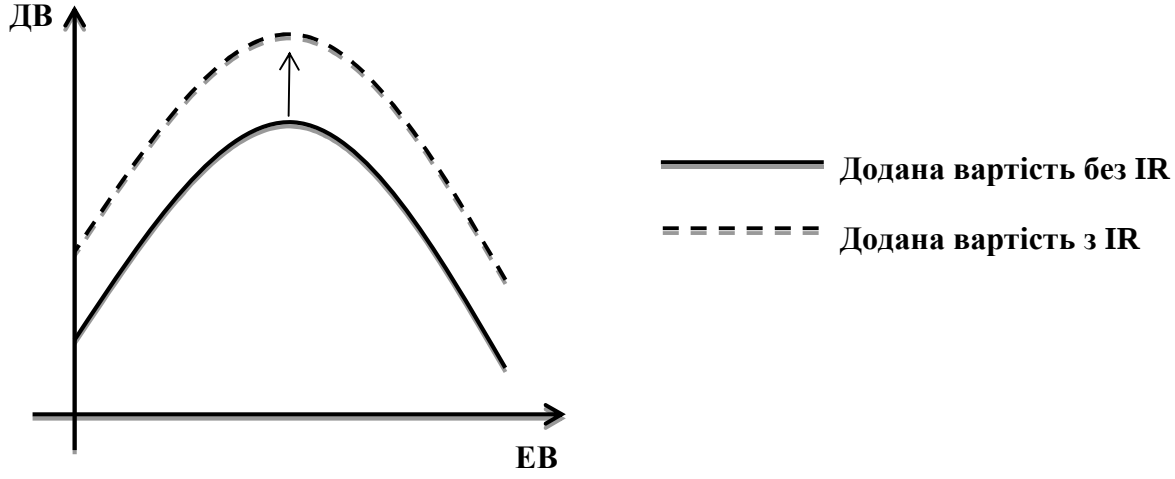

*Рис. 5.***Моделювання інвертованої U-подібної форми сталого розвитку («надто багато позитивного») з і без пом'якшення з боку IR**

Джерело: побудовано автором.

В цілому видається, що IR пом'якшує зв'язок між екологічними витратами і доданою вартістю підприємства, але не соціальними витратами і доданою вартістю підприємства. Можуть знадобитися технічні знання, щоб зрозуміти економічний вплив екологічних витрат. Таким чином, без подальших пояснень фінансовий внесок витрат на охорону навколишнього середовища є невизначеним. На відміну від цього, додаткові пояснення не потрібні для соціальних витрат, оскільки інвестори можуть очікувати певних соціальних витрат від підприємств для отримання ліцензії на діяльність. Соціальні витрати можна розглядати як законний аспект КСВ, який інвестори можуть правильно інтерпретувати без публікації інтегрованого звіту.

Висновки. Результати вказують на значний U-подібний зв'язок між екологічними витратами і доданою вартістю підприємства. Соціальні витрати показують незначний інвертований U-подібний зв'язок з цінністю підприємства. Це підтверджує, що

школа, пов'язана з витратами, і школа, яка створює цінність, співіснують. І основна увага повинна бути спрямована на нелінійні моделі. Що стосується стримуючого ефекту IR, результати показують, що IR пом'якшує U-подібний зв'язок між витратами на охорону навколишнього середовища та доданою вартістю підприємства, але не соціальними витратами і доданою вартістю підприємства.

Окрім привнесення нових результатів до наукової літератури з інтегрованої звітності та сталого розвитку, отримані висновки будуть корисними для менеджерів та інвесторів підприємств. Менеджери повинні знати, що існує мінімальний рівень витрат на охорону навколишнього середовища, необхідних для створення позитивного ефекту доданої вартості підприємства. У цьому сенсі рекомендовані позиції для підприємства можуть полягати або в тому, щоб інвестувати практично нічого, або в проведенні активної екологічної стратегії. Обидві ситуації можуть бути пом'якшені за допомогою інтегрованої звітності. Менеджери також повинні знати, що існує максимум соціальних витрат після яких відбувається зменшення доданої вартості підприємства. Публікація інтегрованого звіту тягне за собою позитивний вплив на вартість підприємства незалежно від соціальних витрат. Інвесторам може бути цікаво поглянути не лише на вихідні змінні КСВ (наприклад, рейтинги, викиди CO2), але і на вхідні змінні КСВ, такі як витрати на КСВ, щоб поліпшити своє інвестиційне становище.

Звісно побудовані моделі залежності доданої вартості підприємства від соціальних / екологічних витрат, а відповідно і рівня сталого розвитку слід трактувати обережно. Поради «нічого або у значній мірі інвестувати у екологічне становище підприємства» повинні оцінюватись менеджерами не так категорично. Кожне підприємство є унікальним і відповідна «правильна» політика щодо екологічних витрат не може бути застосованою для іншого підприємства. Що стосується соціальних витрат, то тут, в основному, існує пряма залежність витрат та сталого розвитку.

На сьогодні в Україні потребує перебудови система зобов'язання формувати та оприлюднювати інтегровану звітність не тільки великими та середніми підприємствами. До них мають долучатися на добровільній основі і малі підприємства (за деякими твердженнями це повинно бути обов'язковим). І це є найближча перспектива.

Отож, загальна гіпотеза спроможності інституту бухгалтерського обліку забезпечувати сталий розвиток підприємництва підтверджується. Мало того, методи бухгалтерського обліку поповнюються трансформованою інтегрованою звітністю. Завданням цієї звітності є не тільки констатація фактів, але і прогнозування. Тепер бухгалтерський облік розширює свої повноваження не тільки констатацією фактів соціально-економічних подій, але й виконує функцію прогнозування та забезпечення сталого розвитку.

4 Список використаних джерел

1. Сокіл О. Г. Функції, принципи та складові системи обліково-аналітичного забезпечення управління сталим розвитком сільськогосподарських підприємств. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки)* / за ред. Л. В. Синяєвої. Мелітополь, 2017. № 3(35). С. 270-278.
2. Schaltegger S., Burritt R., Zvezdov D., Hörisch J., &Tingey-Holyoak J. Management Roles and Sustainability Information. Exploring Corporate Practice. *Aust Account Rev*. 2015. Vol. 25(4). pp. 328–345, DOI: https://doi.org/10.1111/auar.12102
3. Bennett M., Schaltegger S., & Zvezdov D. Exploring Corporate Practices in Management Accounting for Sustainability. 2013. London: Institute of Chartered Accountants of England and Wales. 56 p.
4. Burritt R.L., Hahn T., & Schaltegger S.T. Towards a comprehensive framework for environmental management accounting - Links between business actors and environmental management accounting tools. *Aust Account Rev*. 2002. Vol. 12(27). pp. 39-50, DOI: https://doi.org/10.1111/j.1835-2561.2002.tb00202.x
5. Grassmann M., Fuhrmann S., & Guenther T. Drivers of the disclosed "connectivity of the capitals": evidence from integrated reports. *Sustainability Accounting, Management and Policy Journa*l. 2019. Vol. 10(5), pp. 877-908. https://doi.org/10.1108/SAMPJ-03-2018-0086
6. Trumpp C., & Guenther T. Too little or too much? Exploring U-shaped relationships between corporate environmental performance and corporate financial performance.*Business Strategy and the Environment.* 2017. Vol. 26. No. 1. pp. 49-68. DOI: https://doi.org/10.1002/bse.900
7. Schaltegger S., & Beständig U. Corporate Biodiversity Management Handbook: A Guide for Practical Implementation. 2012. Berlin: Federal Ministry of the Environment. 68 p.
8. Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» щодо удосконалення деяких положень: Закон України від 5.10.2017 р. № 2164. Уряд. кур'єр. 2017. 9 листопада.
9. IIRC: International <IR> framework implementation feedback. 2017. London: International Integrated Reporting Council. 28 p.
10. Жук В. М. Бухгалтерський облік: шляхи вирішення проблем практики і науки: монографія. К.: ННЦ «Інститут аграрної економіки». 2012. 454 с.
11. Розвиток бухгалтерського обліку на основі новітніх ІТ-технологій: колективна монографія. За ред. Жука В. М., Бездушної Ю. С. Київ: ННЦ «ІАЕ». 2017. 450 с.
12. Schaltegger S. Sustainability as a driver for corporate economic success. Consequences for the development of sustainability management control. *Society and Economy*. 2011. Vol. 33(1). pp. 15–28. DOI: https://doi.org/10.1556/SocEc.33.2011.1.4
13. Schaltegger S., Burritt R. L. Sustainability accounting for companies: Catchphrase or decision

support for business leaders*? Journal of World Business*. 2010. Vol. 45, Issue 4.pp. 375-384. DOI: https://doi.org/10.1016/j.jwb.2009.08.002

14. Жук В. М. Інституціональна теорія бухгалтерського обліку: відповідь на виклики сучасності. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2015. № 8-9. С. 14-23.

15. Жук В. Н. Основи інституційної теорії бухгалтерського обліку: монографія. Київ: «Аграрна наука». 2013. 408 с.

16. Жук В. М. Інтегрована звітність: ретроспектива і перспектива в Україні. *Облік і фінанси*. 2019. № 1. С. 20-27. DOI: https://doi.org/10.33146/2307-9878-2019-1(83)-20-27

17. Sokil O., Zhuk V., & Vasa L. Integral assessment of the sustainable development of agriculture in Ukraine. *Economic Annals-XXI*. 2018. Vol. 170(3-4). pp. 15-21. DOI: https://doi.org/10.21003/ea.V170-03

18. Legenchuk S. F. Analysis of management forms of collective investment institutions to organise the accounting system. *Economic Annals-XXI*, 2016. Vol. 156(1-2). pp. 112-115. DOI: http://dx.doi.org/10.21003/ea.V156-0026

19. Крутова А. С., Нестеренко О. О. Переваги інтегрованої звітності та перспективи її імплементації в Україні. *Innovation in science and education: challenges of our time*. 2016. London: IASHE. pp. 52-58.

20. Шигун М. М. Концептуальні зміни в бухгалтерському обліку під впливом сталого розвитку бізнесу. *Фінанси України*. 2019. № 2. С. 82-98. DOI: https://doi.org/10.33763/finukr2019.02.082

21. Endrikat J.; Guenther E. & Hoppe H. Making sense of conflicting empirical findings: A meta-analytic review of the relationship between corporate environmental and financial performance. *European Management Journal*. 2014. Vol. 32(5). pp. 735-751. DOI: https://doi.org/10.1016/j.emj.2013.12.004

22. Nuber C., Velte P., & Hörisch J. The curvilinear and time-lagging impact of sustainability performance on financial performance: Evidence from Germany. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*. 2019. Vol. 27(1), pp. 232-243, DOI: https://doi.org/10.1002/csr.1795

23. Mervelskemper L. & Streit D. Enhancing market valuation of ESG performance: Is integrated reporting keeping its promise? *Business Strategy and the Environment*. 2016. Vol. 26(4). pp. 536-549. DOI: https://doi.org/10.1002/bse.1935

24. Chen M.-H. & Lin C.-P. The impact of corporate charitable giving on hospitality firm performance: Doing well by doing good? *International Journal of Hospitality Management.* 2015. Vol. 47. pp. 25-34. DOI: https://doi.org/10.1016/j.ijhm.2015.02.002

25. Державна служба статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/

4 References

1. Sokil, O. (2017). Functions, principles and constituent systems of accounting and analytical support for the sustainable development of agricultural enterprises. *Collection of scientific works of the Tavria State Agrotechnological University (economic sciences)*, 3(35), 270-278 (in Ukr.)

2. Schaltegger, S., Burritt, R., Zvezdov, D., Hörisch, J., &Tingey-Holyoak, J. (2015). Management Roles and Sustainability Information. *Exploring Corporate Practice. Aust Account Rev*, 25(4), 328–345,DOI: https://doi.org/10.1111/auar.12102

3. Bennett, M., Schaltegger, S., &Zvezdov, D. (2013). Exploring Corporate Practices in Management Accounting for Sustainability. London: Institut of Chartered Accountants of England and Wales.

4. Burritt, R .L., Hahn, T., & Schaltegger, S. T. (2002). Towards a comprehensive framework for environmental management accounting – Links between business actors and environmental management accounting tools. *Aust Account Rev*, 12(27), 39-50, DOI: https://doi.org/10.1111/j.1835-2561.2002.tb00202.x

5. Grassmann, M., Fuhrmann, S., & Guenther, T. (2019). Drivers of the disclosed "connectivity of the capitals": evidence from integrated reports. *Sustainability Accounting, Management and Policy Journa*l, 10(5), 877-908. https://doi.org/10.1108/SAMPJ-03-2018-0086

6. Trumpp, C., & Guenther, T. (2017): Too little or too much? Exploring U-shaped relationships between corporate environmental performance and corporate financial performance, *Business Strategy and the Environment*, Vol. 26. No. 1, 49-68. DOI: https://doi.org/10.1002/bse.1900

7. Schaltegger, S., & Beständig, U. (2012). Corporate Biodiversity Management Handbook: A Guide for Practical Implementation. Berlin: Federal Ministry of the Environment.

8. The Law of Ukraine "On Accounting and Financial Reporting in Ukraine" regarding the improvement of certain provisions: The Law of Ukraine of October, 5 2017 No. 2164 Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2164-19

9. IIRC (2017): International <IR> framework implementation feedback. London: International Integrated Reporting Council.

10. Zhuk, V. M. (2012). Accounting: ways to solve the problems of practice and science: monograph. Kyiv: NSC "InstituteofAgriculturalEconomics" (in Ukr.).

11. Development of accounting based on the latest IT technologies. (2017). Ed. by Zhuk, V. M., Bezdushna, Yu. S. Kyiv: NSC "IAE" (in Ukr.).

12. Schaltegger, S. (2011). Sustainability as a driver for corporate economic success. consequences for the development of sustainability management control. *Society and Economy*, 33(1), 15–28. DOI: https://doi.org/10.1556/SocEc.33.2011.1.4

13. Schaltegger, S., & Burritt, R. L. (2010). Sustainability accounting for companies: Catchphrase or decision support for business leaders? *Journal of World Business*, vol. 45, issue 4, 375-384. https://doi.org/10.1016/j.jwb.2009.08.002

14. Zhuk, V. M. (2015). The institutional theory of accounting: an answer to the challenges of our time. *Accounting and auditing*. 8-9. 14-23 (in Ukr.).

15. Zhuk, V. M. (2013). Fundamentals of the institutional theory of accounting: a monograph. Kyiv: "Agricultural science" (in Russ.).

16. Zhuk, V. M. (2019). Integrated reporting: retrospective and perspective in Ukraine. *Accounting and Finance*, 1, 20-27. DOI: https://doi.org/10.33146/2307-9878-2019-1(83)-20-27 (in Ukr.).

17. Sokil, O., Zhuk, V., & Vasa, L. (2018). Integral assessment of the sustainable development of agriculture in Ukraine. *Economic Annals-XXI.* 170(3-4), 15-21. DOI: https://doi.org/10.21003/ea.V170-03.

18. Legenchuk, S. F. (2016). Analysis of management forms of collective investment institutions to organise the accounting system. *Economic Annals-XXI*, 156(1-2), 112-115. DOI: http://dx.doi.org/10.21003/ea.V156-0026

19. Krutova, A. S., & Nesterenko, A. A. (2016). Benefits of the integrated reporting and prospects for its implementation in Ukraine. Innovation in science and education: challenges of our time. London: IASHE.

20. Shigun, N. N. (2019). Conceptual changes in accounting under the influence of sustainable development of business. *Finances of Ukraine*, 2, 82-98. https://doi.org/10.33763/finukr2019.02.082 (in Ukr.).

21. Endrikat, J., Guenther, E. & Hoppe, H. (2014). Making sense of conflicting empirical findings: A meta-analytic review of the relationship between corporate environmental and financial performance. *European Management Journal*, 32(5), 735-751. DOI: https://doi.org/10.1016/j.emj.2013.12.004

22. Nuber, C., Velte, P., & Hörisch, J. (2019). The curvilinear and time-lagging impact of sustainability performance on financial performance: Evidence from Germany. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 27(1), 232-243, DOI: https://doi.org/10.1002/csr.1795

23. Mervelskemper, L. & Streit, D. (2016). Enhancing market valuation of ESG performance: Is integrated reporting keeping its promise? *Business Strategy and the Environment*, 26(4), 536-549. DOI: https://doi.org/10.1002/bse.1935

24. Chen, M.-H. & Lin, C.-P. (2015). The impact of corporate charitable giving on hospitality firm performance: Doing well by doing good? *International Journal of Hospitality Management*, 47, 25-34. DOI: https://doi.org/10.1016/j.ijhm.2015.02.002

25. State Statistic Service of Ukraine. Retrieved from http://www.ukrstat.gov.ua/